Tövisként élek

Válogatás a kortárs dán lírából



POLAR KÖNYVEK



Fordította
Bogdán Ágnes

Bogdán Ágnes az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának magyar-skandinavisztika szakán végzett. Dán és svéd nyelvből fordít. Olyan jelentős északi szerzők művei láttak napvilágot fordításában, mint Henrik Nordbrandt, Rakel Haslund-Gjerrild, Solvej Balle, Gunnar D. Hansson és Golnaz Hashemzadeh Bonde.

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Az Európai Bizottság támogatást nyújtott ennek a projektnek a költségeihez. Ez a kiadvány a szerző nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető felelőssé az abban foglaltak bárminemű felhasználásáért.

Tövisként élek

Válogatás a kortárs dán lírából

POLAR KÖNYVEK

Copyright © Inger Christensen, © Klaus Høeck, © Pia Juul,
© Henrik Nordbrandt, © Pia Tafdrup, © Søren Ulrik Thomsen, 2026
Hungarian translation © Bogdán Ágnes, 2026
Published by arrangement with Asger Schnacks Forlag, Gylendal A/S

Kiadja a *Polar Egyesület*
Felelős kiadó és sorozatszerkesztő
az egyesület ügyvezetője: *Dériné dr. Stark Zsófia*
Műszaki vezető: *Stark Gergely*
www.polarkonyvek.hu
polarkonyvek@gmail.com

A sorozatot *Kemény Zoltán* tervezte
A borítóképet *Borsódy Eszter* készítette
Nyomdai előkészítés: *Clarion Stúdió*
Nyomás-kötés: *Prime Rate Zrt.*

A könyv CO2 semleges gyártással készült, amit a ClimatePartner GmbH tanúsít.

Print product with financial
climate contribution
ClimatePartner.com/26395-2608-1002

ISBN 978-615-7069-15-2
ISSN 1418-0243

A *Tövisként élek* az elmúlt hat évtized dán költészetének sokszínűségéből ad ízelítőt.

A teljesség igénye nélkül kínál betekintést a modern dán költészet legfontosabb irányzataiba: a formai kísérletezéstől a személyes vallomáson át a filozofikus, szatirikus, érzéki líráig.

Hat olyan dán költő verseiből válogat, akik meghatározó szerepet játszottak a kortárs dán líra megújulásában.

PIA JUUL



Foto: Karolina Zapolska

Pia Juul (1962–2020) dán költő, próza- és drámaíró. Első verseskötete, a *levende og lukket* (élő és zárt) 1985-ben jelent meg. Versei a hétköznapi életből és a mindennapi beszéd megszokott fordulataiból indulnak ki, ám a váratlan asszociációk, a finom irónia és a töredékesség szétfeszítik a hétköznapi nyelv kereteit, és hangot adnak a kimondhatatlannak. Juul különös érzékenységgel ábrázolja az olykor fájdalmas emberi kapcsolatokat. Lírájában a humor és a tragikum, a játékosság és a szomorúság természetes egységet alkot. *Avuncular. Onkelagtige tekster* (Avuncular: Nagybácsis szövegek) című verseskötetét 2015-ben az Északi Tanács Irodalmi Díjára jelölték. Magyarul eddig egy regénye és néhány elbeszélése jelent meg. Második regénye, a *Halland meggyilkolása* (Polar Könyvek, 2012) hazájában elnyerte a Danske Bank Irodalmi Díját.

*

A helyet ahol ébredsz
nem ismered föl azonnal
de emlékszel
egy férfira aki azt hitte megfullad
egy másikra aki rendszerint a hátát mutatta
és arra aki csak egyet akart
– téged –
s itt ez a hely
amit nem ismersz

Nézed a tájat
bizonyos helyek
nem léteznek
Mégis eszedbe jutnak
Nem léteznek
– de valaki
ismeri őket
neked is megmutatta
S nézed az emléküket
a tájban
ahol nincsenek

SØREN ULRIK THOMSEN



Søren Ulrik Thomsen (1956) költő, esszéíró, a Dán Akadémia tagja. 1977-ben a *Hvedekorn* folyóiratban mutatkozott be, első verseskötete, a *City Slang* 1981-ben jelent meg, és meghatározó szerepet játszott abban a nemzedékváltásban, amely a hetvenes évek hétköznapisága helyett ismét a képiséget és a sűrített költői nyelvet állította a líra középpontjába. Társalapítója az 1985-ben indított *Den Blå Port* irodalmi folyóiratnak, amely a kortárs dán költészet egyik legfontosabb fórumává vált. Thomsen költészetében a nagyváros, a test, az identitás, az idő és a mulandóság kérdései egyaránt hangsúlyosak; versei a személyes tapasztalatot tágabb egzisztenciális összefüggésekbe helyezik. Líráját erőteljes ritmus, zenei szerkesztésmód, az irónia és a pátosz sajátos egyensúlya jellemzi. 2025-ben elnyerte a Svéd Akadémia Északi Díját, az úgynevezett „kis Nobel-díjat".

ÉLEK

az esővíz lefolyik
a karomon
élek
csörög a telefon
a kagyló hideg a kezemben
élek
sírok
kezem
a tarkómon
élek
becsapódik a kapu
a fal mögött autók suhannak
élek
piszkos a ruhám
forr a víz
élek
vágyom a hangodra
nincs itt
nekimegyek az asztalnak
élek
emlékszem
a lakás szagára
a szélre a kikötő melletti állomáson
élek
előszedem a régi verseket
leveleket emlékeket
10 év 8 év 7 év 1 év

élek

írni kell az irodának

savanyú a tej

sírok

élek

sír

él

INGER CHRISTENSEN



Foto: Erik Petersen

Inger Christensen (1935–2009) dán költő, regény- és esszéíró, a Dán Akadémia tagja. Első verseskötete, a *Lys* (Fény) 1962-ben jelent meg. Költészetének meghatározó sajátossága a formai kísérletezés: versei matematikai és nyelvi rendszerekre épülnek. A Fibonacci-sorozatra vagy a szonettkoszorúra épülő formai megoldások a versek ritmikai, metrikai és kompozíciós szerkezetét is meghatározzák. Christensen visszatérő témája az ember és a természet kapcsolata. Költészetében kiemelt szerepet kap a növekedés és a technológiai fejlődés emberre gyakorolt hatásainak vizsgálata, amely műveinek ma is különös aktualitást kölcsönöz. A *det* (az), az *alfabet* (ábécé) és a *Sommerfugledalen* (Pillangóvölgy) a kortárs dán líra meghatározó alkotásai. Munkásságát hazájában és külföldön is számos rangos irodalmi díjjal ismerték el, köztük 1994-ben a Svéd Akadémia Északi Díjával, az úgynevezett „kis Nobel-díjjal". Műveit több mint harminc nyelvre fordították le.

2

Sötétség: itt-ott hiányzó nap;
csillagok, melyek amúgy – már ha
látni lehetne őket – felfednének egy halálos
együttlétet, amolyan távoli derengést.

Vagy fény: egy kontroll-lámpa felberreg,
de senki nem kiált fel, nem avatkozik közbe:
jön a robbanás, a sötétség
most már mindent elfed.

KLAUS HØECK

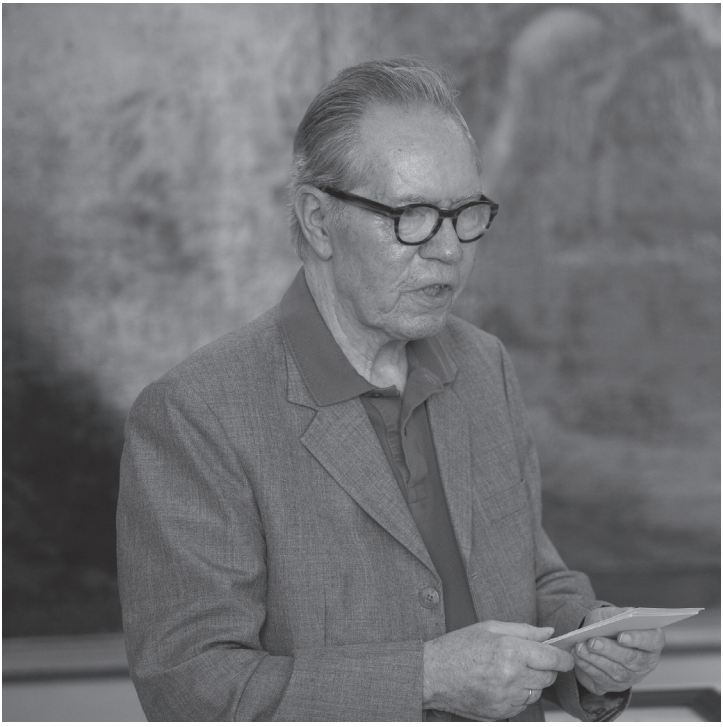


Foto: Thomas Sjørup

Klaus Høeck (1938) dán költő, a Dán Akadémia tagja. Első verseskötete, a *Yggdrasil* 1966-ban jelent meg. A modern dán irodalom egyik legradikálisabban kísérletező költőjeként tartják számon. Munkásságában az avantgárd és a modernség hagyományai, a zene, a filozófia és a természettudományok egyaránt fontos szerepet játszanak. Művei matematikai, informatikai, kibernetikai és nyelvi rendszerekre épülnek. Sokszínű költészete az élet teljességét ragadja meg: a hétköznapi megfigyelések és a tág egzisztenciális perspektívák, a rút és a szép, a prózai és az ünnepélyes egyaránt helyet kapnak verseiben. Töredezett, haiku- és szonettszerű strófákból felépülő költeményei a világ váratlan összefüggéseire világítanak rá. Fő művei közé tartozik az ötkötetes *Rejse* (Utazás), a *Hjem* (Otthon) és a 2015-ben napvilágot látott *Legacy* (Hagyaték), amelyet jelöltek az Északi Tanács Irodalmi Díjára.

ÍME A KILENC RÓZSÁD

Margit Jeannak

Íme a kilenc rózsád,
ahogy egy éjjeli szeánszon
ígértem.
Talán egy üvegházból valók,
talán egy dán kertészetből.
Vörösek.
Az első rózsa
a szívet megperzselő
fellángolásé.

A második rózsa a szemérmességé,
mögé rejtőztünk, átlátszón,
mint a kristályváza,
melybe belerakod.
Crimson Glory a neve,
egyenként hullatja majd el
a szirmait, ahogy mi is egymás
után vettük le a ruháinkat.

A harmadik rózsa
transzcendenciája
a harmatcseppekben tükröződik.

Az egymástól kapott
szelíd csókoké, s a gyöngédségé,
melyben feloldódtunk
e skarlátvörös bársonyszirom
óvó szárnya alatt.

A negyedik rózsa
a tűzé, az éjjeli
farkasüvöltésé, mikor
méhed csarnokába
vetettem magom.
A petefészkedé,
hüvelyed vérfoltos
damasztjáé, a klimax
égő csipkebokráé.

Az ötödik rózsa
a nagy szerelemé,
fagyott smaragdként
él csak a költő
dús képzeletében. Azé
a szerelemé, mely határait
és magját szétfeszítve jut el
a szenvedés tiszta sójáig,
ahonnan fakad.

A hatodik rózsa
a fájdalomé, mely
hamuvá égetett
minket, s most szelíden
szállingózik ágyunkra.
Rányomja, beleégeti
a kalcium
rettenetes pecsétjét
bőrünk pergamenjébe.

A hetedik rózsa
a magányé, mely a vason
kívül mindent elemészt.
Igazolja, hogy a hús is
menthetetlenül
magányos a lélek
vágya nélkül, Isten
szikráinak és csillagainak
elektromos rövidzárlata nélkül.

A nyolcadik rózsa
a vágyakozásé. Szirmait
agyagedényben kandírozhatod,
akár meg is eheted.
Mit sem segít. Olyan
fekete szirmokkal
balzsamozza a szíved,
mint a föld, melyben
virágzott. Ez a rózsa halhatatlan.

A kilencedik rózsa
az elválásé, ezé a
soha véget nem érő
búcsúé. A kilencedik
rózsa a hála
virágüzenete.
Préseld le a Bibliában.
Ahogy kiszárad,
oda a szerelmünk is.

PIA TAFDRUP



Foto: Karen Rosetzsky

Pia Tafdrup (1952) dán költő, regény- és drámaíró, a Dán Akadémia tagja. A nyolcvanas évek meghatározó költőnemzedékének képviselője, a kortárs dán líra egyik legjelentősebb alakja. Első verseskötete, a *Når der går hul på en engel* (Amikor egy angyal megnyílik) 1981-ben jelent meg. Líráját egységes, következetesen felépített képi világ jellemzi. Költészetében központi szerepet kap az erotika, az identitás határainak feszegetése, a test és a természet kapcsolata. A versek gyakran önreflexív módon játszanak a „szöveg testének" képzetével és a nyelvvel, amely gyakran mágikus-metafizikai jelleget ölt. A *Dronningeporten* (Királynők kapuja) című kötetéért 1999-ben elnyerte az Északi Tanács Irodalmi Díját, 2006-ban pedig a Svéd Akadémia Északi Díját, az úgynevezett „kis Nobel-díjat". Műveit több mint huszonöt nyelvre fordították le.

A CSEPP

A cseppben
egy rovar
életét
veszti

a tengerben
egy hold
önmagát
veszti el

a halál
soha nincs
annyira távol
mint amennyire
közel.

HENRIK NORDBRANDT

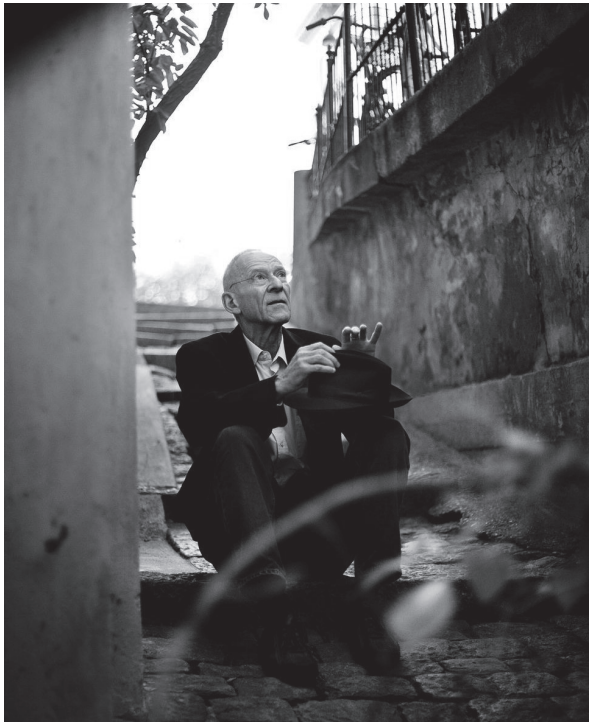


Foto: Ditte Valente

Henrik Nordbrandt (1945–2023) a kortárs dán irodalom egyik legnagyobb hatású alkotója, a modern skandináv líra meghatározó alakja. Első kötete, a *Digte* (Versek) 1966-ban jelent meg. Verseket, regényeket, esszéket, gyerekkönyveket, sőt egy török szakácskönyvet is írt. Élete nagy részét Dánián kívül, elsősorban a Földközi-tenger térségében töltötte. Költészetének visszatérő motívumai az utazás, a kultúrák ütközése, az elidegenedés, a magány, a vágyakozás, a szerelem és az elmúlás. Lírájában az irónia, a humor, a szójátékok és a paradox képek mögött mély komolyság és melankólia rejlik. Verseit gazdag metaforika és finom asszociációk jellemzik. Számos kitüntetésben részesült, 2000-ben *Drømmebroer* (Álomhidak) című kötetéért átvehette az Északi Tanács Irodalmi Díját. Magyarul a Polar Könyvek gondozásában megjelent *Mi, dánok* című verseskötete olvasható.

A GÖRÖG ESŐN KERESZTÜL SZEMLÉLVE KÍNÁT A CAFÉ TURQUE-BEN

a szitáló eső
a kávémba hull
míg kihűl
és túlcsordul
míg túlcsordul
és olyan tiszta lesz
hogy látni lehet
a képet az alján.

a képet
egy nagy szakállú férfiról
Kínában, egy kínai pavilon előtt
az esőben, a zuhogó eső
csíkokká
dermedt
a szél tépte homlokzaton
és a férfi arcán.

a kávé, tej és cukor
szétváló elegye alatt
a kopott glazúr alatt
a szempár üvegesnek látszik
vagy befelé fordul
Kína felé, a csésze porcelánjában
a csészéből lassan elfogy a kávé

megtelik esővel
tiszta esővel. a tavaszi esőcseppek

szétporladnak a féltetős tavernán
a homlokzatok az utca túloldalán
hatalmas, kopott porcelánfalként
emelkednek
átcsillan a fény a szőlőleveleken
melyek ugyanolyan kopottak
mint a csésze belseje. a férfi
nézi, ahogy a nap előbukkan
a csészébe hullott zöld levél mögül.

a csésze tartalma
most már teljesen tiszta.

TARTALOM

PIA JUUL 7

A helyet ahol ébredsz.....11
Hagyom, hogy egy nagy házban.....12
Különben sem akartam, amit akartam. 13
Sehol sem hallom.....14
Gyerekkoromban a temető volt 16
Hector bácsikám azt mondta.....17
Szállást keresünk éjszakára.....18
Rám borult.....20
Éjszaka az utcán.....22

SØREN ULRIK THOMSEN 23

ÉLEK 27
Túl kicsi lettem az életemhez.....29
Van egy hajó, fényei kihunytak.....30
Két nap között ébredek.....31
Nem jószántunkból jöttünk világra.....32
A nap legjobb órája az utolsó 33
Minden reggel egy órával korábban kelek....34
Ajándékot adok, el nem fogadhatod.....35
Fiatalon reggelente úgy ébredtem.....36

INGER CHRISTENSEN 37

SZÍNTÉR (szimmetriák) 2 41
CSELEKMÉNY (szimmetriák) 1 42
CSELEKMÉNY (szimmetriák) 3 43
CSELEKMÉNY (integritások) 1.....44
CSELEKMÉNY (univerzalitások) 5 45
SZÖVEG (univerzalitások) 1 46
SZÖVEG (univerzalitások) 8 47
az atombomba létezik 48
PILLANGÓVÖLGY.....50

KLAUS HØECK 51

ÍME A KILENC RÓZSÁD 55
FELHŐ.....59
SO WHAT.....60
ÓDA EGY ZÖLDCITROMHOZ.....61
THE MOTH AND THE FLAME 62
EYES OF THE HEART.....63
jó öreg lettem.....64
noha nem lehet.....65
CORONA 66

PIA TAFDRUP 69

A CSEPP.....73
NATURE MORTE 74
CSAK EGY KÉS 75
A BÁLNÁK PÁRIZSBAN 77
LEGALÁBB EGY SEB 78
SZEPTEMBEREN ÁT 80
A SZAVAK UTAZÁSA 82
A HÁLÓING 83
ÁTKELÉS, FÉNY 84

HENRIK NORDBRANDT 87

A GÖRÖG ESŐN KERESZTÜL SZEMLÉLVE KÍNÁT A CAFÉ TURQUE-BEN 91
VADRÓZSABOKROK.....93
ROKONOK.....94
CSILLAGKÉP 97
TÖVISEK 98
AZ ÉV TIZENHAT HÓNAPJA.....100
HAZUGSÁGOK.....101
DECEMBER VÉGE 102
KÉPZELD EL 103